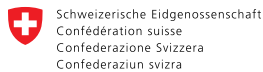

VETËVLERËSIMI I OFRUESVE PUBLIKË TË AFP-SË

RAPORT PËR PROCESIN DHE REZULTATET
SHTATOR 2019

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Empowered lives.
Resilient nations.

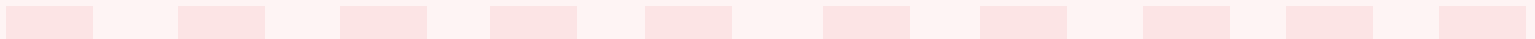
VETËVLERËSIMI I OFRUESVE PUBLIKË TË AFP-SË

RAPORT PËR PROCESIN DHE REZULTATET SHTATOR 2019

SHKURTIME

KSHK	Korniza Shqiptare e Kualifikimeve
MFE	Ministria e Financave dhe Ekonomisë
AKPA	Agjencia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi
AKAFPK	Agjencia Kombëtare e Arsimit, Formimit Profesional dhe Kualifikimeve
SD4E	Zhvillimi i Aftësive për Punësim
AFP	Arsimi dhe Formimi Profesional
QA	Sigurimi i Cilësisë
SD4E	Programi i Zhvillimit të Aftësive për Punësim
TiT	Trajnimi i Trajnuesve
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim

KONTEKSTI HISTORIK

Sistemi i AFP-së në Shqipëri është kryesisht një sistem me bazë shkollën dhe me pjesëmarrje të ulët dhe shumë të kufizuar të sektorit privat në hartimin dhe ofrimin e programeve të trajnimit. Në sistemin e AFP-së, AKAFPK ka zhvilluar një cikël koherent politikash të proceseve të brendshme për zhvillimin dhe ruajtjen e kualifikimeve profesionale,¹ i cili mbështet rëndësinë e kualifikimeve për tregun e punës. Në sfondin e politikave, 5-6 vitet e fundit janë bërë përpjekje të shumta për ta zhvendosur fokusin drejt AFP-së dhe rezultatet po fillojnë të duken, ndër të cilat mund të përmendim aktivizimin për përmirësimin e kuadrit ligjor dhe të kuadrit të kualifikimeve, përmirësimin e procesit të të nxënës duke e vënë theksin te rëndësia e të nxënës me bazë punën, rritjen e ndjekjes së shkollave profesionale, promovimin e AFP-së përmes aktiviteteve promociionale dhe konkurruese etj. Një përpjekje e mirë ishte gjithashtu pjesëmarrja e biznesit në bordet e shkollave, me synim rritjen e kontributit të sektorit privat dhe pjesëmarrjen më aktive dhe më efikase të tij në AFP, duke plotësuar hendekun që

ekziston mes arsimit profesional dhe tregut të punës, si dhe duke rritur cilësinë. Megjithatë, rritja e efikasitetit dhe cilësisë në AFP kërkon një kohë dhe angazhim më të madh për të plotësuar standardet e kërkuara.

Në këndvështrimin e përpjekjeve politike dhe teknike për përmirësimin e cilësisë në AFP, projekti i financuar nga qeveria zvicerane, “Zhvillimi i aftësive për punësim” (SD4E) që po zbatohet nga zyra e UNDP-së në Shqipëri ka mbështetur qeverinë shqiptare në përpjekjet e saj për arritjen e objektivit të strategjisë kombëtare “Vende pune cilësore dhe mundësi për aftësim për të gjitha gratë dhe burrat shqiptarë gjatë gjithë jetës²”, duke përmirësuar dhe rritur rezultatin e ofertës së AFP-së, duke krijuar në këtë mënyrë një terren me forcë punëtore të kualifikuar dhe mundësi më të mira punësimi për të rinjtë.

Në fazën e re të projektit, UNDP Shqipëri synon një kuadër të standardizuar të sigurimit të cilësisë që të kontribuojë në përmirësimin e imazhit të AFP-së dhe harmonizimin e afimit të AFP-së me botën e punës. Ndërhyrjet në kuadër

1. Udhëzuesi Metodologjik për Hartimin e Përshkrimeve të Kualifikimeve Profesionale në Shqipëri (2009), i disponueshëm online në: <http://www.akafp.gov.al/kualifikimet-profesionale/udhezues/>

2. National Strategy for Vocational Education Training and Lifelong Learning (2013-2020) https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/2F2ABAD2B5A1126EC1257B650030CA17_TRP%202012%20Albania_EN.pdf

Ushtrimi i vetëvlerësimit që u zbatua kohët e fundit nga 44 ofrues publikë të AFP-së evidenton se ata mund të identifikojnë disa aspekte pozitive, si dhe fusha problematike, në të pesta dimensionet e cilësisë.

të rezultatit 3 të projektit SD4E janë projektuar në përputhje me prioritetin 2 të Strategjisë Kombëtare për Punësim dhe Aftësi dhe në koordinim dhe bashkëpunim të ngushtë me MFE-në dhe AKAFPK-në. Një nga produktet e këtij komponenti lidhet me sigurimin e cilësisë së kualifikimeve profesionale sipas Kornizës Shqiptare të Kualifikimeve, me një model për akreditimin e ofruesve të AFP-së.

Projekti SD4E, në bashkëpunim të ngushtë me AKAFPK dhe grupe të tjera interesi, po punon për të përcaktuar tiparet e dëshiruara dhe fizibilitetin e sistemit të ardhshëm të sigurimit të cilësisë. Zhvillimi dhe pilotimi i instrumentit të vetëvlerësimit në fazën e mëparshme të projektit SD4E kanë kontribuar në rritjen e ndërgjegjësimit dhe në fazat e para të krijimit të një kuptimi të përbashkët lidhur me standardet e dëshiruara. Një grup kriteresh dhe standardesh minimale dhe të pranuar, të cilat janë pjesë e instrumentit të vetëvlerësimit, është diskutuar dhe në përgjithësi është pranuar nga të gjithë ofruesit e AFP-së në Shqipëri, të cilët kohët e fundit kanë zbatuar një ushtrim të vetëvlerësimit të institucioneve që ata menaxhojnë dhe drejtojnë. Këto standarde dhe kriteret po krijojnë bazën për modelin e sigurimit të cilësisë dhe akreditimit në AFP, i cili do të shërbejë si një instrument për të

modernizuar kontekstin e arsimit profesional dhe për të garantuar që të diplomuarit e AFP-së të kenë njohuritë dhe kualifikimet për t'iu përgjigjur kërkesës së tregut të punës.

Praktikat e mira dhe përvojat bashkëkohore tregojnë se për të arritur cilësinë në AFP, institucionet që ofrojnë arsim dhe formim profesional mund të fillojnë duke kryer vetëvlerësimin objektiv të tyre dhe identifikimin e pikave të tyre të forta dhe të fushave problematike. Ushtrimi i vetëvlerësimit që u zbatua kohët e fundit nga 44 ofrues publikë të AFP-së evidenton se ata mund të identifikojnë disa aspekte pozitive, si dhe fusha problematike, në të pesta dimensionet e cilësisë. Rezultatet e këtij ushtrimi do të konsiderohen me seriozitet nga secili prej tyre dhe do të shërbejnë për përmirësimin e atyre fushave problematike në periudhën e ardhshme. Në vijimësi, projekti do të mbështesë zhvillimin e modelit të akreditimit për institucionet e AFP-së, ku dimensionet e cilësisë të vlerësuara gjatë vetëvlerësimit do të krahasohen nga një proces i jashtëm vlerësimi.

Pra, procesi i vetëvlerësimit dhe rezultatet e tij mund të konsiderohen të suksesshme kur përputhen në shumicën e dimensioneve të cilësisë me rezultatet e një procesi vlerësimi të jashtëm.

01

Kuadri Rregullator për Vetëvlerësimin (Qa) në Sistemin e AFP-së në Shqipëri

1.1 KUADRI STRATEGJIK

Strategjia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi 2022 ka si objektiv të përgjithshëm promovimin e punëve cilësore dhe të mundësive për aftësi për të gjitha gratë dhe burrat shqiptarë gjatë gjithë jetës; ky objektiv do të ndiqet me një sërë masash plotësuese dhe të ndërlidhura që njëkohësisht mbështesin ofertën e punës, nxisin kërkesën për punë dhe trajtojnë përjashtimin e thellë social. Strategjia është e përqendruar në katër shtylla ose linja masash që programi synon të arrijë. Një nga katër prioritetet strategjike (shtylla B) e SKPA 2014-2022 fokusohet në “ofrimin e arsimit dhe formimit profesional cilësor për të rinjtë dhe të rriturit”, duke e vënë theksin te masat që synojnë përmirësimin e cilësisë së ofrimit në nivelin e ofruesve.

1.2 KUADRI LIGJOR

Ligji nr.15/2017, datë 16.2.2017 “Për arsimin dhe formimin profesional”, kreu V “Sigurimi i cilësisë” përcakton bazën për zhvillimin e një kuadri të sigurimit të cilësisë në sistemin shqiptar të AFP-së, duke përfshirë licencimin, vetëvlerësimin, inspektimin dhe akreditimin.

Ligji nr. 10247, datë 4.3.2010 “Për kornizën shqiptare të kualifikimeve” (KSHK), i ndryshuar dhe përmirësuar në vitin 2018 (Ligji nr. 23/2018, datë 10.5.2018), përshkruan veçoritë kryesore

të KSHK-së, si strukturën, fushën e veprimit, objektivat dhe funksionet, si dhe masat për qeverisjen, menaxhimin institucional, sigurimin e cilësisë dhe financimin. Fokusi kryesor i parashikuar nga ligji, ndër shumë të tjera, thekson çështjen e sigurimit të cilësisë në AFP. Kjo do të thotë se të gjitha institucionet e arsimit dhe formimit profesional duhet të plotësojnë standarde të caktuara të cilësisë për sa i përket burimeve njerëzore dhe fizike, sistemeve dhe procedurave, menaxhimit, procesit të të nxëniet etj. Sigurimi i cilësisë duhet të jetë guri i themelit i çdo institucioni që ofron arsim dhe formim profesional dhe një aspekt shumë i rëndësishëm për përmirësimin e imazhit të AFP-së dhe për prodhimin e një force punëtore të kualifikuar për tregun e punës.

Për më tepër, kuadri ligjor për arsimin parauniversitar (Ligji nr. 69/2012 dhe legjislacioni dytësor përkatës) parashikon rregullat dhe kriteret për kuadrin e zhvillimit institucional dhe të cilësisë, veçanërisht për ofruesit e AFP-së që ofrojnë programe të arsimit të mesëm të lartë³. Janë përcaktuar procedura dhe kriteret të qarta lidhur me: 1) planin strategjik afatmesëm (4-vjeçar); 2)

3. Akti më i rëndësishëm nënligjor për funksionimin e arsimit parauniversitar është e ashtuquajtura “Dispozita Normative”, e cila është një rregullore gjithëpërfshirëse që mbulon të gjitha aspektet e arsimit bazë dhe të mesëm, duke përfshirë edhe AFP-në.

planin vjetor të punës dhe 3) fushën e veprimit, zbatimin dhe përdorimin e vetëvlerësimit të institucioneve parauniversitare, duke përfshirë shkollat e AFP-së.

Së fundi, Udhëzimi i Ministrit nr.16, datë 8 maj 2018, i cili miraton Udhëzuesin Zyrtar për Vetëvlerësimin dhe përcakton përgjegjësitë e ofruesve dhe institucioneve në nivelin qendror, si dhe Udhëzimi i Ministrit nr. 16/1, datë 16 tetor 2018, i ndryshuar, përcaktojnë arritjen e parë kyçe për një zbatim gjithëpërfshirës të kuadrit të sigurimit të cilësisë, duke përfshirë shkollat e AFP-së, qendrat e formimit profesional dhe të gjithë ofruesit publikë të AFP-së.

1.3 KUADRI INSTITUCIONAL PËR SIGURIMIN E CILËSISË NË AFP

Ministria e Financave dhe Ekonomisë

Në cilësinë e institucionit më të lartë përgjegjës për politikat e AFP-së, Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë i është besuar me ligj detyra e krijimit të kuadrit të sigurimit të cilësisë në sistemin e AFP-së, duke përfshirë të gjithë komponentët e këtij sistemi, siç janë: licencimi, hapja dhe mbyllja e ofruesve publikë të AFP-së, si dhe miratimi i legjislacionit dytësor për akreditimin, vetëvlerësimin, monitorimin dhe inspektimin. Më konkretisht, Ministria është përgjegjëse për zhvillimin e bazës ligjore, garantimin e burimeve të nevojshme njerëzore dhe financiare dhe sigurimin e infrastrukturës. Në sektorin publik, Ministria e Financave dhe Ekonomisë është përgjegjëse për miratimin e hapjes, organizimit dhe mbylljes së ofruesve publikë të AFP-së mbi bazën e kriterëve dhe procedurave të përcaktuara nga Këshilli i Ministrave. Ajo miraton ofrimin e programeve të AFP-së në bazë të kualifikimeve kombëtare të ofruara nga ofruesit publikë të AFP-së dhe miraton modelin, standardet dhe kriteret e akreditimit të propozuara nga AKAFPK. Ministria bashkëpunon ngushtë me Qendrën

Kombëtare të Biznesit dhe jep miratimin fillestar për sa i përket licencimit të ofruesve privatë të AFP-së. Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë i takon gjithashtu një nga funksionet kyçe të sigurimit të cilësisë, i cili është inspektimi.

Agjencia Kombëtare e Arsimit, Formimit Profesional dhe Kualifikimeve (AKAFPK)

AKAFPK është institucioni përgjegjës për krijimin e një sistemi të unifikuar të kualifikimeve profesionale të njohura në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, një sistem që u mundëson pjesëmarrësve (nxënësve) të fitojnë njohuri, aftësi dhe kompetenca për të përballuar sfidat e zhvillimit social-ekonomik të vendit. AKAFPK mbështet ministrinë përgjegjëse për të forcuar dimensionin evropian të sistemit shqiptar të kualifikimeve. Në sektorin e AFP-së, AKAFPK ka përgjegjësi dhe kompetencë të plotë për të ushtruar funksionet kryesore të KSHK-së. Ndër detyrat e tjera dhe në lidhje me zbatimin e ligjit për KSHK-në, AKAFPK kryen vlerësimet e kualifikimeve dhe i krahason ato me kualifikimet ndërkombëtare, si dhe propozon ndryshime në kriteret dhe procedurat për sigurimin e cilësisë së kualifikimeve të përfshira në KSHK etj.

Agjencia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi (AKPA)

Bazuar në nenin 9 të ligjit për AFP-në, AKPA është përgjegjëse për menaxhimin e rrjetit të ofruesve publikë të AFP-së. Me këtë detyrë, AKPA do të jetë përgjegjëse për monitorimin e veprimtarisë së përditshme të ofruesve të AFP-së. Krahas kësaj, AKPA-së i është besuar detyra e mirëmbajtjes dhe përditësimit të regjistrit kombëtar të certifikatave, si dhe detyra e gjurmimit të nxënësve të AFP-së pas diplomimit. Ofruesit e AFP-së duhet të kenë mekanizmat e tyre të brendshme të sigurimit të cilësisë në mënyrë që institucionet e tyre të ofrojnë një rezultat cilësor i cili është i përshtatshëm dhe i përgjigjet tregut të punës.

02 Instrumenti dhe Metodologjia e Vetëvlerësimit

Zbatimi i procesit të vetëvlerësimit nga ofruesit publikë të AFP-së kërkon përdorimin e një metodologjie të qartë, të besueshme dhe shkencore, e cila siguron informacion dhe të dhëna që pasqyrojnë pikat e forta, pikat e dobëta dhe mundësitë në kualifikimet profesionale të ofruara nga ofruesit e AFP-së, por thekson nevojën për përmirësime në të ardhmen.

Përhapja e kulturës së vetëvlerësimit është një qasje profesionale dhe sfiduese që kërkon njohjen dhe zotërimin e standardeve profesionale dhe etike të vlerësimit, si edhe përkushtim dhe përgjegjshmëri nga të gjithë personat e përfshirë në vlerësim, si mësuesit/instruktorët, nxënësit/kursantët, ekipet e vlerësimit, por edhe nga autoritetet dhe organet drejtuese të ofruesit të AFP-së.

Elementet e metodologjisë së vetëvlerësimit në AFP përfshijnë 5 dimensionet e cilësisë së veprimtarisë së ofruesve të AFP-së. Instrumenti i vetëvlerësimit i hartuar me mbështetjen e programit SD4E shërbeu për të udhëhequr zbatimin e procesit të vetëvlerësimit dhe shpjegon në mënyrë të hollësishme të gjitha fushat, duke përfshirë nënfushat e secilës fushë. Ai përfshin përshkrimet e fushave, nënfushave, treguesve, kritereve, niveleve të vlerësimit dhe standardeve.

Fusha nënkupton një dimension themelor të

veprimtarisë së ofruesit të AFP-së dhe lidhet drejtpërdrejt me të gjithë veprimtarinë e tij. Përcaktimi i fushave të veprimtarisë bazohet në aktet ligjore dhe nënligjore për arsimin profesional dhe arsimin e përgjithshëm. Janë përcaktuar këto fusha kryesore të vetëvlerësimit:

I. Menaxhimi dhe organizimi

II. Marrëdhëniet dhe bashkëpunimi

III. Kurrikula e zbatuar

IV. Mësimdhënia dhe të nxënit

V. Vlerësimi

Nënfusha është një nën-ndarje me detaje dhe elemente që tregon dhe plotëson më së miri përmbajtjen e një fushe të caktuar në të cilën punon ofruesi i AFP-së. Për shembull, nëse njëra nga fushat është "Marrëdhëniet dhe bashkëpunimi" nënfushat janë "Marrëdhëniet me komunitetin dhe shoqërinë civile", "Marrëdhëniet me biznesin" etj.

Këto nënfusha synojnë të identifikojnë se çfarë marrëdhëniesh dhe çfarë forma bashkëpunimi ka institucioni i AFP-së me partnerët e tij. Ato konsiderohen si një mundësi për të identifikuar, për të vëzhguar dhe për të vlerësuar në imtësi atë që ndodh brenda ofruesit të AFP-së. Pra nënfushat kryejnë dy funksione:

- zbërthejnë fushën në elementet organike të domosdoshme për të;

- mundësojnë njohjen dhe vlerësimin real të situatës brenda ofruesit të AFP-së.

Treguesi është një fjali e matshme pohuese që tregon se si është dhe si duhet të jetë fusha. Përmes treguesve, ne vlerësojmë se si është vetëvlerësuar ofruesi i AFP-së.

Karakteristikat e treguesve:

- hartohen për secilën nënfushë dhe mund të jenë një ose disa të tillë;
- janë gjithnjë të matshëm, gjë që do të thotë se ata lehtësojnë procesin e vetëvlerësimit;
- paraqesin pohime që specifikojnë fushën që do të vlerësohet.

Kriteri është një nën-ndarje e treguesve. Shprehet në formën e një fjalie që përcakton si është zbatuar, si është organizuar apo në ç'gjendje paraqitet treguesi. Ai siguron mbledhjen e informacioneve dhe mundëson arritjen e treguesve nga institucioni i AFP-së.

Nivelet e vlerësimit janë nivelet e përdorura për vlerësimin e institucionit të AFP-së nëpërmjet

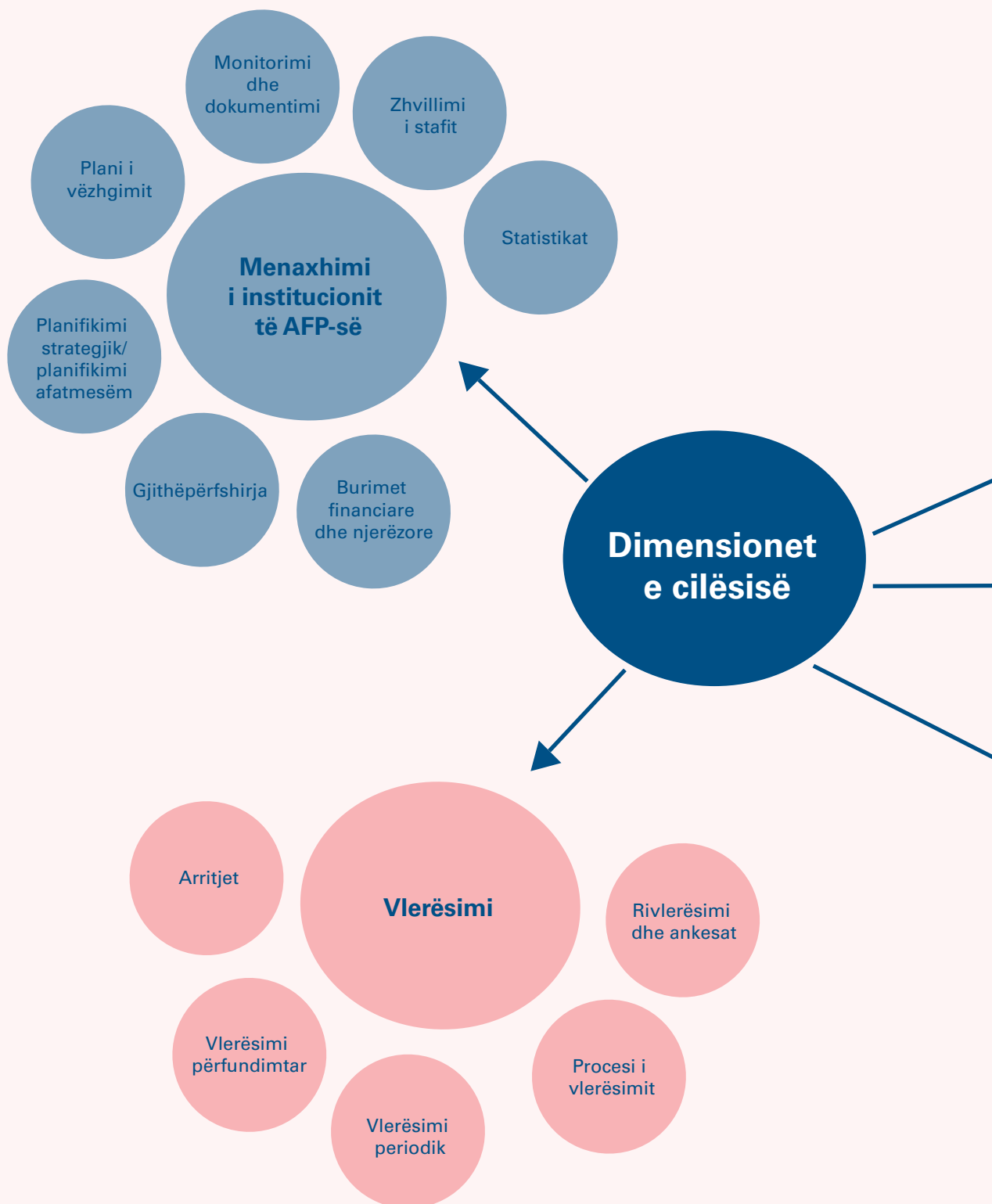
fushave të tij. Vlerësimi kryhet për çdo kriter të secilit tregues të një fushe. Nivelet e vlerësimit janë katër: shumë mirë, që përkon me numrin 1; mirë, që përkon me numrin 2; mjaftueshëm, që përkon me numrin 3; dhe dobët, që përkon me numrin 4. Skema me katër nivele vlerësimi është mjaft e përdorur në vlerësimet e ofruesve të AFP-së në vendet e Evropës. Po ashtu, ky sistem me katër nivele mundëson një vlerësim real dhe përfshin të gjitha nivelet që mund të arrijnë institucionet e AFP-së sipas treguesve.

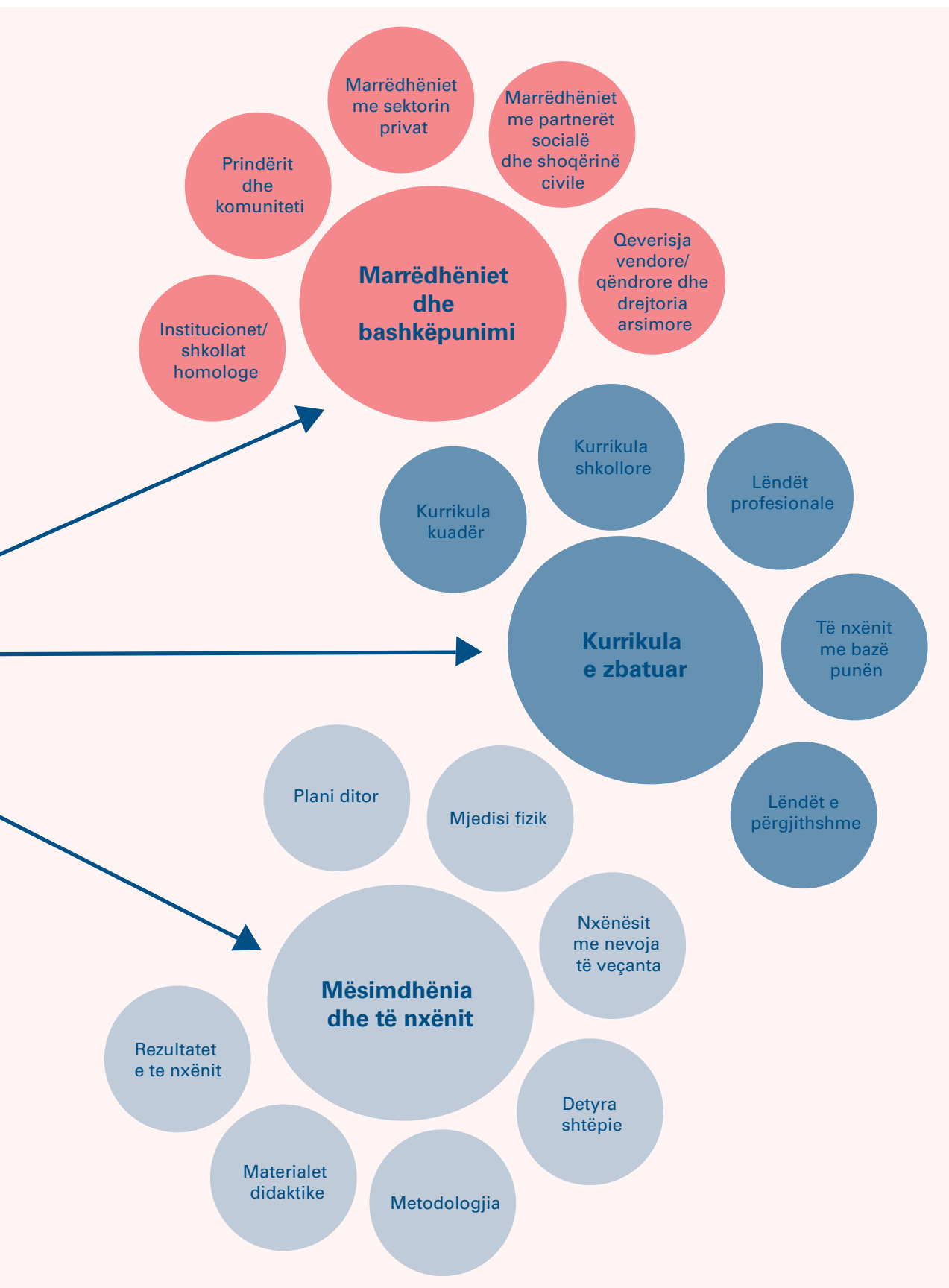
Standardi është përshkrimi i situatës së ofruesit të AFP-së për secilën fushë, i cili mundëson një vlerësim sipas niveleve të mësipërme të vlerësimit. Ky vlerësim është rezultat i përpunimit të të dhënave të instrumenteve të monitorimit dhe vlerësimit të siguruara për secilin tregues dhe kriter, por edhe i të dhënave të siguruara nga metodologjia e zbatuar gjatë vlerësimit të brendshëm. Vlerësimi përfundimtar për një fushë specifike bazohet gjithmonë në peshën dhe rëndësinë e zbatimit të secilit tregues dhe kriter në situatën e ofruesit të AFP-së.

Tabela 1: Ilustrimi i instrumentit të vetëvlerësimit, duke përfshirë fushat, nënfushat dhe treguesit

Nr.	Fusha	Nënfusha	Treguesit
I	"Menaxhimi dhe organizimi"	Vlerësimi i brendshëm (vetëvlerësimit)	Ofruesi i AFP-së realizon vetëvlerësimin.
II	"Marrëdhëniet dhe bashkëpunimi"	Marrëdhënia dhe bashkëpunimi me bizneset	Ofruesi i AFP-së komunikon me bizneset nëpërmjet koordinators me biznesin (dikur i njohur si PASO)
III	"Kurrikula e zbatuar"	Kurrikula me bazë shkollën	Programet/kurset profesionale të unifikuara zhvillohen konform kërkesave të dokumenteve zyrtare.
IV	"Mësimdhënia dhe të nxëniti"	Plani i zhvillimit të moduleve mësimore të praktikës profesionale	Mësuesi/instruktori harton planet e zhvillimit të moduleve të praktikës profesionale në përputhje me dokumentet kurrikulare dhe sipas veçorive të nxënësve
V	"Vlerësimi"	Vlerësimi i njohurive	Mësuesi/instruktori ka një program/plan të qartë për vlerësimin e nxënësve.

Instrumenti i vetëvlerësimit përshkruan disa dimensione kryesore të cilësisë për ofruesit e AFP-së, të cilat janë paraqitur në menyrë skematike në grafikun e mëposhtëm.

03 VETËVLERËSIMI

Përgatitja dhe Zbatimi

FAZA PËRGATITORE: QERSHOR - SHTATOR 2018

Siç u përmend më lart, programi SD4E bashkëpunon ngushtë me AKAFPK-në për sigurimin e cilësisë së kualifikimeve profesionale sipas kornizës shqiptare të kualifikimeve dhe do ta mbështesë atë në zhvillimin e një modeli për akreditimin e ofruesve të AFP-së. Kjo nisi me zhvillimin dhe zbatimin e vetëvlerësimit të 44 ofruesve të AFP-së, që nga qershori i vitit 2018, duke përfshirë 34 shkolla publike të AFP dhe 10 qendra të formimit profesional. Mbështetja konsistonte në nivelin teknik dhe logjistik të bashkëpunimit. U planifikuan dy nivele trajnimi, njëri për specialistët e AKAFPK-së dhe përfaqësuesit e institucioneve të AFP-së, dhe tjetri për stafin e shkollave dhe të qendrave të trajnimit. Moduli i parë i trajnimit u krijua në formën e ToT (Trajnimi i Trajnerëve) dhe u ofrua për specialistët e AKAFPK-së, të cilët u trajnuan dhe u përgatitën për të monitoruar dhe mbështetur zbatimin e procesit të vetëvlerësimit në nivelin e ofruesve.

Duke marrë në konsideratë qëndrueshmërinë e procesit, stafi i AKAFPK-së jo vetëm që u trajnua për të mbështetur zbatimin e procesit të vetëvlerësimit në faza të ndryshme, por u vendos edhe në rolin drejtues të këtij procesi.

Gjithashtu, u hartua një program i përshtatur trajnimi për ofruesit e AFP-së, i cili u zhvillua nga AKAFPK-ja dhe ekipi i programit SD4E.

Procesi i zbatimit të vetëvlerësimit u krye në tre faza kryesore dhe u monitorua nga afër nga ekipet e AKAFPK-së dhe të programit SD4E, të cilat hartuan bashkërisht planin e monitorimit dhe ia përcollën paraprakisht ofruesve të AFP-së.

FAZA E PARË: TETOR - DHJETOR 2018

Në zbatim të Udhëzimit të Ministrit nr. 16, datë 8 maj 2018 dhe të versionit të rishikuar të tij, datë 16 tetor 2018, ekipi përgjegjës i AKAFPK-së dhe projekti SD4E hartuan një plan shoqërues për të ndihmuar ofruesit e AFP-së në këtë përpjekje gjithëpërfshirëse për të vlerësuar të gjitha dimensionet e cilësisë brenda institucioneve të tyre. Mbështetja konsistonte në organizimin e vizitave dhe të diskutimeve të dedikuara me çdo ofrues të AFP-së, me qëllim prezantimin dhe dakordësimin e planeve të zbatimit. Ata u udhëzuan të ndjekin planin e përgjithshëm, të cilësuar nga urdhri i ministrit, ku përfshihen:

- Krijimi i ekipit të vetëvlerësimit nga drejtuesi i institucionit;
- Miratimi i ekipit të vetëvlerësimit nga

këshilli i mësuesve;

- Zhvillimi i planit të vetëvlerësimit për 5 dimensionet;
- Miratimi i planit të vetëvlerësimit nga drejtori;
- Kryerja e vetëvlerësimit (plotësimi i pyetësorëve, vëzhgimet, mbledhja e informacioneve /evidencave etj.) për 5 fushat dhe nënfushat respektive sipas instrumentit të vetëvlerësimit;
- Përpunimi i të dhënave dhe hartimi i raportit të vetëvlerësimit;
- Zbatimi i vetëvlerësimit (plotësimi i pyetësorëve, vëzhgimet, mbledhja e informacioneve etj.) për 5 fushat dhe nënfushat respektive;
- Përpunimi i të dhënave dhe hartimi i raportit për fushat e mbetura;
- Përgatitja e raportit të vetëvlerësimit për të 5-ta fushat/dimensionet;
- Miratimi i raportit të vetëvlerësimit nga bordi/këshilli i mësuesve;
- Dorëzimi i raportit të vetëvlerësimit pranë AKAFPK-së.

FAZA E DYTË: JANAR - MARS 2019

Kjo fazë u konsiderua si monitorim/mbështetje afatmesme për të vlerësuar progresin e vetëvlerësimit nga secili ofrues i AFP-së dhe për të parë se cilat janë shqetësimet dhe pasiguritë e tyre, veçanërisht lidhur me kuptimin e perceptimit rreth treguesve, kritereve dhe provave, që ata duhej të përdornin për vlerësimin e fushave ose nënfushave specifike. Këto vizita ishin të domosdoshme sepse shërbyen për të sqaruar çështje të lidhura me qartësimin e kritereve të caktuara nga i gjithë instrumenti, të cilat nuk ishin shumë të qarta për të gjitha ekipet e vetëvlerësimit, duke qenë se kjo ishte hera e parë që kryhej një vetëvlerësim i brendshëm nga një ekip i institucionit të AFP-së.

Gjatë vizitave monitoruese, çështjet e lidhura me treguesit përkundrejt kritereve, të cilat gjykojnë nivelin e arritjes së një treguesi të synuar u shpjeguan individualisht me secilin ofrues të AFP-së. Gjithashtu, në ato vizita u diskutuan nivelet e vlerësimit dhe standardet që duhet të përmbushin institucionet e AFP-së në secilën prej fushave që do të vlerësonin.

FAZA ETRETË: MARS - MAJ 2019

Gjatë zbatimit të fazës së dytë të monitorimit dhe mbështetjes së zbatimit të vetëvlerësimit nga ofruesit e AFP-së, u vu re se nevojitej një mbështetje më e ngushtë për ta. Ndaj, në bashkëpunim me AKAFPK-në, u hartua një kalendar mentorimi për fazën përfundimtare. Të 44-t ofruesit e AFP-së u mbështetën me kontrollin e të gjithë dokumentacionit për procesin e vlerësimit dhe për mbledhjen dhe përpunimin e rezultateve. Në këtë fazë u vërejt gjithashtu nevoja për mbështetjen dhe udhëzimin e tyre në shkrimin e raportit përfundimtar, ndonëse modeli i strukturës së tij ishte prezantuar gjatë trajnimit dhe në mbledhjet e mëparshme.

Në fund të kësaj faze u vu re se, ndonëse instrumenti për vetëvlerësimin e ofruesve të AFP-së është shumë i hollësishëm dhe jep udhëzime e detaje të dobishme dhe pavarësisht se ata ishin mbështetur gjatë fazave të ndryshme, ky ushtrim ishte shumë i vështirë për ta në përgjithësi, veçanërisht kryerja e vetëvlerësimit për 5 dimensionet/fushat që duhet të vlerësonin. Megjithatë, ky konsiderohet si një hap i parë i rëndësishëm drejt formimit të sistemit të sigurimit të cilësisë brenda ofruesve të AFP-së, i cili do të vazhdojë më tej. Rezultatet dhe mësimet e nxjerra nga kjo përvojë do të diskutohen më tej, ndërsa SD4E do të shqyrtojë përmirësimin e udhëzuesit dhe publikimin e tij.

04

Rezultatet e Përgjithshme të Procesit të Vetëvlerësimit

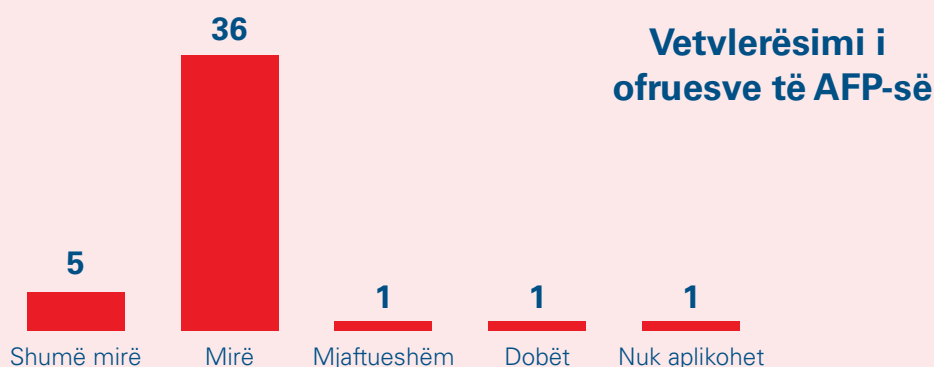
Procesi i vetëvlerësimit u finalizua prej 43 (97,7%) ofrues të AFP-së nga 44 në total, të cilët i dorëzuan raportet pranë AKAFPK-së në Maj 2019. Rezultatet e raporteve u përpunuan dhe u përmbledhën nga specialistët e AKAFPK-së, të cilët u përpoqën t'i nxirrnin rezultatet gjatë leximit të qindra faqeve të raporteve. Në përmbledhjen tyre, ata theksuan aspektet pozitive dhe fushat që duhen përmirësuar në të ardhmen.

Gjetjet kryesore nga raportet theksojnë faktin se shumica e ofruesve të AFP-së në këtë ushtrim kishin tendencën të arrinin rezultate të larta, duke mos qenë objektivë në vetëvlerësim në secilën prej 5 fushave;

Jo të gjithë ofruesit e AFP-së kishin të njëjtat aftësi të të kuptuarit ndaj dhe jo të gjithë i ndoqën hapat siç ishin mësuar dhe udhëzuar; Caktimi i ekipit të vetëvlerësimit nuk u krye sipas kriterëve kyçe të këshilluara në trajnim, të tilla si puna në grup, delegimi i detyrave mes mësuesve, njohuritë për përpunimin e të dhënave, aftësia për të hartuar raportin përmbledhës etj, ndaj dhe vështirësia e hasur nga pjesa më e madhe e tyre lidhej me këto çështje;

Duke qenë se vetëvlerësimit u krye për vitin shkollor pararendës (2017-2018), ishte e vështirë të mblidheshin të gjitha evidencat e nevojshme, por ai shërbeu për të marrë

Grafiku 1: Rezultatet e përgjithshme të vetëvlerësimit

masa për raundin tjetër të veprimtarive të lidhura me vetëvlerësimin dhe për të krijuar një bankë të dhënash me të gjitha evidencat e dokumentuara;

Në një shkallë vlerësimi nga 1 në 4, ku 1 është shumë mirë dhe 4 është dobët, nga 44 ofrues të AFP-së në total, 82% e vlerësuan veten në nivelin 2 (mirë), 11% e konsideruan veten shumë mirë, një ofrues AFP-je u klasifikua në nivelin “mjaftueshëm” dhe vetëm një ofrues AFP-je u rendit në nivelin “dobët”.

Një ofrues i AFP-së (Qendra Lëvizëse e Trajnimit) nuk arriti ta kryejë vetëvlerësimin për shkak të ndryshimeve të stafit dhe riorganizimit.

4.1 FUSHA I – MENAXHIMI DHE ORGANIZIMI

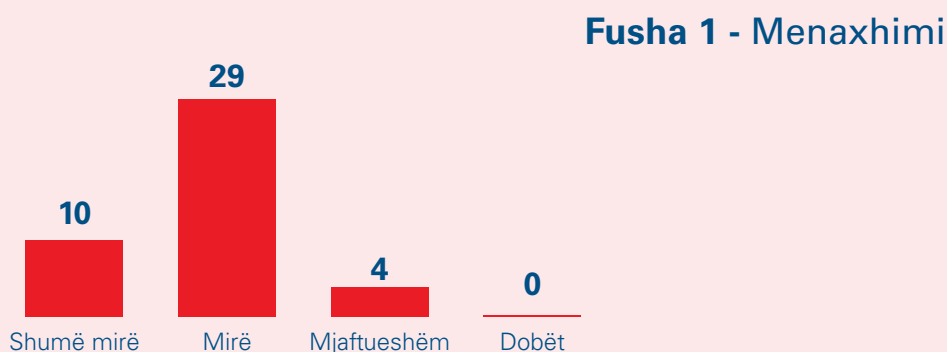
Vetëvlerësimi në lidhje me dimensionin e parë të cilësisë “Menaxhimi i institucionit të AFP-së”, ka për qëllim të identifikojë nëse ofruesit e AFP-së angazhojnë dhe përfshijnë stafin e tyre në proceset e ndryshme arsimore të institucionit dhe nëse ata mund të punojnë në grup. Një

tjetër synim, sipas udhëzuesit, është vlerësimi i nivelit të bashkëpunimit brenda institucioneve dhe aktorëve dhe grupeve të tjera të interesit. Qëllimi i përgjithshëm është të hidhet dritë mbi përdorimin efektiv dhe ekonomik të burimeve njerëzore dhe financiare për të arritur rezultatet e dëshiruara.

Aspekti i menaxhimit të institucioneve të AFP-së përfshin 9 nënfusha, të cilat mundësojnë funksionimin e plotë dhe gjithëpërfshirës të menaxhimit. Këto nënfusha janë:

- Gjithëpërfshirja;
- Plani afatmesëm i ofruesve të AFP-së;
- Plani vjetor i institucioneve ofruese të AFP-së;
- Plani i vëzhgimit në klasë;
- Plani i monitorimit të dokumentacionit institucional;
- Statistikat e ofruesve të AFP-së, regjistrimi dhe transferimi i nxënësve;
- Vetëvlerësimi / vlerësimi i brendshëm i ofruesve të AFP-së;
- Zhvillimi profesional i stafit;
- Efektiviteti i burimeve njerëzore dhe financiare;

Grafiku 2: Rezultatet e vetëvlerësimit për fushën e menaxhimit

10 nga 44 ofruesit e AFP-së arritën nivelin “shumë mirë” të vetëvlerësimit për aspektet e menaxhimit; 29 arritën nivelin “mirë” dhe 4 arritën nivelin “mjaftueshëm”.

Për sa i përket gjithëpërfshirjes dhe pjesëmarrjes së të gjitha organeve zyrtare funksionale brenda ofruesve të AFP-së, të tilla si Bordi Drejtues i ofruesve të AFP-së, Këshilli i Mësuesve, Qeveria e Nxënësve, Këshilli i Prindërve, Komisioni i Disiplinës, Komisioni i Etikës dhe Sjelljes etj., vërehet se, këto organe janë ngritur formalisht, por janë ende shumë larg rolit që duhet të luajnë në menaxhimin e ofruesve të AFP-së. Po ashtu, nxënësit/kursantët, mësuesit, prindërit dhe grupet e tjera të interesit nuk janë përfshirë plotësisht në veprimtaritë e këtyre organeve.

Për sa i përket zhvillimit të planeve afatmesme, pothuajse të gjithë ofruesit e AFP-së NUK kanë përvoja të mëparshme të hartimit dhe zhvillimit të planeve afatmesme. Edhe në ato pak raste kur ofruesit e AFP-së kanë qenë mbështetur nga projekte specifike, procesi i planifikimit strategjik ka qenë i dobët dhe jo si pjesë e një qasjeje me pjesëmarrje të konsiderueshme. Si rezultat, edhe në ato pak raste, ofruesit e AFP-së nuk kishin dijeni për ekzistencën e planit afatmesëm. Po ashtu, nuk ka përvojë të mëparshme të përfshirjes së ofruesve të AFP-së në identifikimin e boshllëqeve të aftësive sipas perceptimeve të punëdhënësve dhe në identifikimin e nevojave të tregut në nivelin lokal / rajonal, duke nënkuptuar që ekziston një hendek në një sistem zyrtar për plotësimin e nevojave të tregut të punës me ofertën e institucionit. Nga ana tjetër, ofruesit e AFP-së nuk kanë kapacitetet e nevojshme njerëzore për të përshtatur kualifikimet e tyre me kërkesat e tregut të punës. Në këto rrethana, nuk është e vështirë të diskutosh rreth përfshirjes së

stafit pedagogjik dhe grupeve të interesit në procesin e planifikimit afatmesëm.

Për sa i përket zhvillimit profesional të stafit, në shumicën e rasteve nuk ka instrumente të brendshëm për vlerësimin e nevojave për trajnim dhe kualifikimet që i nevojiten stafit. Kualifikimi i stafit është spontan ose i bazuar në planin e kualifikimeve të përgatitur nga MFE-ja në bashkëpunim me AKAFPK-në. Sipas udhëzuesit të vetëvlerësimit, zhvillimi profesional i stafit kërkon që stafi drejtues i ofruesit të AFP-së dhe njësia e zhvillimit të planifikojnë dhe zbatojnë një plan vjetor të zhvillimit të brendshëm profesional të stafit, të ketë përgjegjësi të qarta dhe angazhim për trajnimin dhe kualifikimin e stafit të institucionit. Po sipas udhëzuesit, nevojat për trajnim dhe trajnimi për të gjithë stafin, identifikohen në kohë dhe personeli (mësuesit dhe instruktorët) nxitet që të përfshihet në forma të ndryshme trajnimi brenda dhe jashtë institucionit ofrues të AFP-së.

Për sa i përket përdorimit efektiv të burimeve financiare, dihet që procesi i buxhetimit për ofruesit e AFP-së është i orientuar nga inputi, që do të thotë se ai sigurohet tërësisht nga kontributet shtetërore bazuar në një qasje nga lart-poshtë. Ofruesit e AFP-së, sipas raporteve të tyre, e kanë zbatuar buxhetin në përputhje me legjislacionin.

1.2 FUSHA II – MARRËDHËNIET DHE BASHKËPUNIMI

Vetëvlerësimit në fushën e “marrëdhënieve dhe bashkëpunimit” ka për qëllim të identifikojë nivelin e marrëdhënieve dhe bashkëpunimit ndërmjet institucioneve publike të arsimit dhe formimit profesional dhe qeverisë qendrore dhe vendore, biznesit, komuniteteve dhe shoqërisë civile dhe institucioneve dhe institucioneve të tjera homologe brenda dhe jashtë vendit. U

theksua shprehimisht pjesëmarrja e strukturuar e partnerëve socialë në veprimtaritë kryesore të AFP-së, duke filluar nga përshkrimi i kualifikimeve, mundësia për të kontribuar dhe ndërhyrë në rishikimin e kurrikulave, përfshirja aktive e tyre në vlerësimin e nxënësve si gjatë zhvillimit të praktikave në biznese, ashtu edhe në vlerësimin përfundimtar të tyre.

Fusha “Marrëdhëniet dhe bashkëpunimi” e institucioneve të AFP-së përfshin 4 nënfusha, të cilat janë:

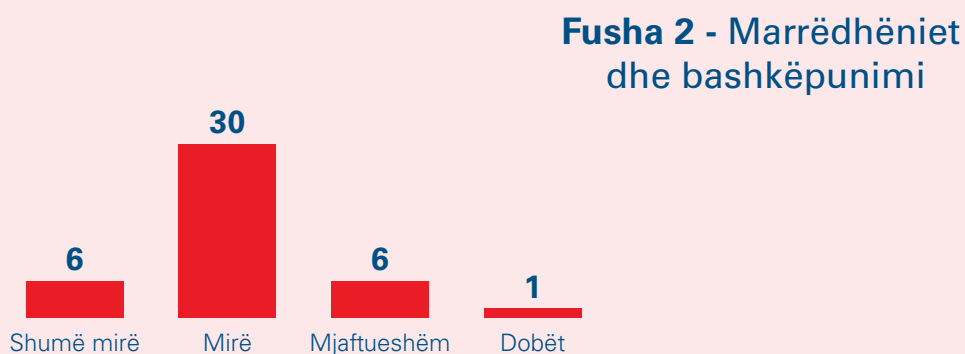
- Marrëdhëniet dhe bashkëpunimi me qeverisjen vendore/rajonale dhe qeverisjen qendrore në çështjet sociale dhe arsimore;
- Marrëdhëniet dhe bashkëpunimi me sektorin privat, që konsiderohet si një nga format më të rëndësishme të bashkëpunimit;
- Marrëdhëniet dhe bashkëpunimi me shoqërinë civile dhe komunitetin kërkojnë që ofruesit e AFP-së (sidomos shkollat e AFP-së), të bashkëpunojnë me prindërit dhe me komunitetin përreth për të mbështetur proceset e menaxhimit institucional etj.;

- Marrëdhëniet dhe bashkëpunimi ndërmjet institucioneve të AFP-së dhe institucioneve të tjera arsimore.

Sipas raporteve të ofruesve të AFP-së në lidhje me këtë fushë, gjashtë (6) nga 44 ofrues të AFP-së u vlerësuan me nivelin shumë mirë për fushën e marrëdhënieve dhe bashkëpunimit, 30 u vlerësuan me nivelin mirë dhe 6 me nivelin mjaftueshëm. Një ofrues AFP-je u vlerësua dobët. Siç u përmend më lart, subjektivizmi konsiderohet të jetë mjaft i lartë, veçanërisht kur bëhet fjalë për mënyrat e strukturuar dhe standarde të veprimit me bizneset.

Një element shumë i rëndësishëm i punës së ofruesve të AFP-së është bashkëpunimi me kompanitë dhe bizneset në rajon, të cilët punojnë në profilet e arsimit profesional që ofrojnë. Qëllimi i bashkëpunimit me kompanitë dhe bizneset është i rëndësishëm jo vetëm për të organizuar të nxënit praktik dhe kryerjen e praktikës profesionale për nxënësit e tyre, por edhe për t’u familjarizuar dhe njohur me produktet/shërbimet e tyre, si dhe për të mësuar nëse ka kërkesë për përditësimin apo zhvillimin e profileve të reja

Grafiku 3: Rezultatet e vetëvlerësimit për fushën e marrëdhënieve dhe bashkëpunimit

brenda institucionit të AFP-së. Ofruesit e AFP-së në përgjithësi nuk marrin pjesë në mënyrë aktive dhe të strukturuar në identifikimin e nevojave të tregut të punës dhe në analizimin e trendeve dhe perspektivave profesionale, ndaj është bërë shumë pak punë në drejtim të përmirësimit dhe përshtatjes së kurrikulave në nivelin e shkollave. Nga ana tjetër, mungon përfshirja e biznesit në analizën e tregut të punës, kontributi i tyre në hartimin e kualifikimeve të caktuara ose të standardeve të reja profesionale apo pjesëmarrja në vlerësimin e nxënësve, veçanërisht për pjesën e të nxënimit me bazë punën apo pjesën e mentorimit.

Gjithashtu, nënfusha “Marrëdhëniet dhe bashkëpunimi” ndërmjet institucioneve të AFP-së dhe institucioneve të tjera të ngjashme arsimore për qëllime të programeve të shkëmbimit, vizitave studimore të stafit, hartimit të materialeve kurrikulare, ose shkëmbimit mes homologëve të praktikave më të mira për format e komunikimit dhe bashkëpunimit, ka mbetur pas. Treguesi për këtë nënfushë përcakton që ofruesi i AFP-së bashkëpunon me institucione homologe brenda dhe jashtë vendit, gjë që do të thotë se kjo është një veprimtari normale. Disa nga kriteret e vlerësimit për këtë nënfushë janë si vijon:

- Ofruesi i AFP-së identifikon dhe ka një bazë të plotë të të dhënave të komunikimit me institucionet homologe që ofrojnë të njëjtat kualifikime dhe certifikime profesionale, ose
- Ofruesi i AFP-së krijon binjakëzime me institucione homologe brenda dhe jashtë vendit etj.

Pjesa më e madhe e ofruesve të AFP-së nuk e zbatojnë këtë qasje. Kjo ndodh për arsye të ndryshme, të tilla si mungesa e pavarësisë,

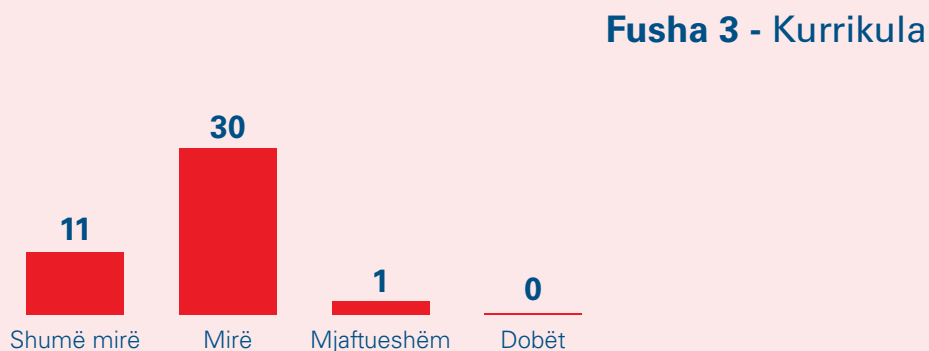
mungesa e përvojave të mëparshme, mungesa e besimit etj., por këto përgjithësisht nuk janë përvoja të zakonshme. Vetëm disa ofrues të AFP-së mbështeten nga projekte dhe planifikojnë dhe realizojnë këto vizita shkëmbimi ose aktivitete të ngjashme me mbështetjen teknike dhe logjistike të projektit.

1.3 FUSHA III – KURRIKULA E ZBATUAR

Veprimtaritë e organizuara nga ofruesit e AFP-së në lidhje me kurrikulën e zbatuar kanë për qëllim të pajisin nxënësit me njohuritë, me aftësitë profesionale dhe kyçe, si dhe me sjelljen e duhur për të gjetur një vend pune në botën e punës.

Duke iu referuar Kornizës Shqiptare të Kualifikimeve, niveleve të kualifikimeve 2-5, kurrikula e ofruesve të AFP-së hartohet nga Agjencia Kombëtare e Arsimit, Formimit Profesional dhe Kualifikimeve, e ashtuquajtura kurrikula kuadër, ndërsa kurrikula e detajuar dhe e zhvilluar në nivelin e ofruesve të AFP-së, e ashtuquajtura kurrikula shkollore është përgjegjësi e shkollës dhe kryhet në përputhje me kërkesat për kualifikim. Kurrikula është e organizuar në tre kategori kryesore: teori e përgjithshme, teori profesionale dhe praktikë profesionale. Zbatimi i mirë i kurrikulës shërben, ndër të tjera, për të vënë në zbatim njohuritë që nxënësit marrin në shkolla ose qendrat e trajnimit, duke përfshirë zbatimin e teorisë dhe praktikës në vendin e punës. Po ashtu, një kurrikul e zhvilluar dhe zbatuar siç duhet shërben për të ngushtuar hendekun ndërmjet ofertës dhe kërkesës, pra ndërmjet asaj që prodhon shkolla në raport me kërkesat e tregut.

Ofruesit e AFP-së nuk i reflektojnë gjithmonë kërkesat e partnerëve socialë ose të bizneseve

Grafiku 4: Rezultatet e vetëvlerësimit në fushën e zbatimit të kurrikulës

në kurrikul, pavarësisht faktit se në procesin e vetëvlerësimit shumica e ofruesve të AFP-së e konsiderojnë veten “të mirë” (70%) dhe “shumë të mirë” (25%) në këtë fushë, ndërsa vetëm 5% u renditën në nivelin “mjaftueshëm”. Pavarësisht vetëvlerësimit subjektiv për këtë fushë, ofruesit e AFP-së janë të vetëdijshtëm për nevojën e përmirësimit dhe zhvillimit të laboratorëve dhe bazave të prodhimit, për nevojën e përmirësimit të ambienteve të përgjithshme mësimore brenda shkollës dhe për forcimin e bashkëpunimit mes ekipeve kurrikulare për një planifikim më të mirë dhe për një proces mësimor më koherent. Disa ofrues të AFP-së madje sugjerojnë rishikimin e kurrikulave, pasi ato ekzistuese konsiderohen të vjetra dhe nuk përputhen me kërkesat e biznesit.

1.4 FUSHA IV – MËSIMDHËNIA DHETË NXËNIT

Mësimdhënia dhe të nxënës janë dy procese të rëndësishme, të cilat mundësojnë përvetësimin e programeve mësimore të kurrikulës së formimit profesional dhe atij të përgjithshëm

nga nxënësit/kursantët, si dhe përmbushin kërkesat e kualifikimeve/drejtimeve/profileve profesionale të ofruara nga ofruesit e AFP-së. Kjo fushë është mjaft komplekse dhe delikate për t’u vëzhguar, analizuar dhe për t’u vlerësuar. Modelet mësimore që përdoren me nxënësit dhe kursantët, janë të shumta dhe të larmishme.

Vetëvlerësimi në këtë fushë ka për qëllim të identifikojë efikasitetin e proceseve të mësimdhënies dhe të nxënës, procese të cilat mundësojnë përvetësimin e kompetencave profesionale në përputhje me kërkesat e kualifikimit, si dhe të kompetencave të tjera të nevojshme që të diplomuarit në AFP të gjejnë vendin e tyre në botën e punës pas përfundimit me sukses të arsimit profesional.

Duke qenë se mësimdhënia dhe të nxënës është një fushë e gjerë dhe shumë e rëndësishme e arsimit profesional, treguesit dhe kriteret, pra, përshkruarit e treguesve dhe nivelet e vlerësimit, janë të shumta. Kjo shërben për përmirësimin e vazhdueshëm të procesit

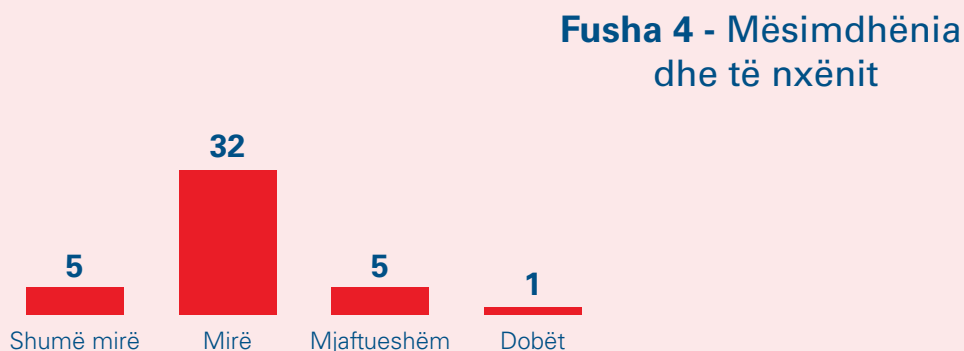
mësimor si nga mësuesi, edhe nga instruktori, duke u bazuar në gjetje dhe përpunime reale të situatës së mësimdhënies dhe të të nxënit në klasa dhe/ose në mjediset reale të punës.

Kjo fushë ka 12 nënfusha dhe 13 tregues, të cilët duhet të vlerësohen me kujdes nëpërmjet kriterëve specifike. Nënfishat janë:

- **“Plani ditor”** - i cili trajton punën e përditshme të mësuesve/instrukturëve për çdo orë mësimore dhe tregon mënyrën se si hartohet një plan i mirë dhe sa mundëson ai një proces mësimor efektiv;
- **“Rezultatet e të nxënit”** - mënyra e paraqitjes së objektivave/rezultateve, veprimtaritë e zhvilluara, bashkëpunimi ndërmjet mësuesve dhe nxënësve etj.
- **“Parimet kryesore gjatë orës mësimore”** - mundëson identifikimin e asaj që duhet të bëjë mësuesi/instruktori në lëndët e formimit të përgjithshëm dhe ato të formimit profesional (lëndët/modulet profesionale), me qëllim që nxënësit të nxënë në mënyrë aktive për të shmangur mbingarkesën, për të mundësuar lidhjen me konceptet e mësuara ose aftësitë e krijuara më parë, si brenda lëndës/modulit, ashtu edhe nga lëndë/module të tjera apo klasa të mëparshme.
- **“Aspektet shkencore”** - lidhet me formimin shkencor të mësuesit/instrukturit dhe identifikon nëse ai zotëron konceptet dhe është i aftë të zgjidhë ushtrimet dhe situatat shkencore të tekstit të nxënësit.
- **“Materialet didaktike”** - identifikon shkallën e përdorimit të bazës materiale didaktike të planifikuara; përshtatshmërinë e saj me përmbajtjen mësimore, lehtësinë e përdorimit nga nxënësit/kursantët dhe mësuesit etj.
- **“Mjedisi fizik”** - trajton krijimin e kushteve të përshtatshme fizike në klasë dhe

në mjediset e praktikës për proceset e mësimdhënies dhe të nxënit.

- **“Metodologjia”** - është një nga fushat kyçe të planifikimit të një ore mësimore. Mësuesit identifikojnë mënyrat, hapat, procedurat etj., që përdorin gjatë gjithë orës mësimore. Në këtë nënfushë shqyrtohen metodat, teknikat dhe strategjitë mësimore që përdoren në klasë dhe në mjediset e praktikës dhe që mundësojnë punë individuale, punë në grup, përfshirje aktive apo bashkëpunim mësues-nxënës ose instruktor-kursant, por edhe ato që lidhen me përmbajtjen mësimore dhe krijojnë mundësi që nxënësit/kursantët të përvetësojnë apo të krijojnë aftësitë e synuara nga objektivat/rezultatet e të nxënit.
- **“Detyrat e shtëpisë”**, ka të bëjë me nxitjen dhe vijimin e të nxënit në shtëpi. Mënyra se si mësuesi e zhvillon këtë proces (p.sh. niveli i vështirësisë së detyrave të shtëpisë), janë elemente që nxisin një të nxënë të frytshëm.
- **“Përsëritja”** është konceptuar si një instrument që i mundëson dhe e ndihmon nxënësin/kursantin të përdorë përsëritjen në mënyrë efektive, si një element të rëndësishëm kurrikular.
- **“Mjedisi i sigurt për të nxënit”** është një element që lidhet me natyrën afektive dhe që na jep mundësinë të identifikojmë klimën në klasë ose në mjedisin e praktikës, situatën emocionale, kreativitetin e nxënësve apo nëse ka raste konfliktesh etj.
- **“Nxënësit dhe kursantët me nevoja të veçanta”** - është një nënfushë thelbësore në procesin mësimor në institucionet e AFP-së. Kjo nënfushë na mundëson të analizojmë elemente që lidhen me nxënësit/kursantët me nevoja të veçanta, të cilët duhen stimuluar, nxitur apo lehtësuar.

Grafiku 5: Rezultatet e vetëvlerësimit për fushën e mësimdhënies dhe të nxënit

Në lidhje me këta tregues, 32 ofrues AFP-je janë vetëvlerësuar në nivelin mirë, 5 në nivelin shumë mirë (3 nga të cilët janë QFP) dhe 5 në nivelin mjaftueshëm. Vetëm një ofrues (QFP Elbasan) është vetëvlerësuar në nivelin dobët për këtë fushë.

Në përgjithësi, sipas raporteve përfundimtare të vetëvlerësimit, rezulton se mësuesit/instruktorët përdorin metoda të ndryshme e të larmishme për të zhvilluar procesin mësimor, duke promovuar të nxënit teorik dhe praktik, si dhe duke i motivuar nxënësit/kursantët që të përfshihen në mënyrë më efektive. Megjithatë, nevojat për përmirësim në këtë fushë, të shprehura nga ekipet e vetëvlerësimit, lidhen me:

- Pasurimin e materialeve mësimore për lëndët profesionale.
- Trajnimin e vazhdueshëm të mësuesve, veçanërisht të mësuesve të rinj.
- Përmirësimin e mjedisit fizik të të nxënit, veçanërisht të bazës prodhuese, përmes modernizimit të ambienteve etj.;

- Përmirësimin e bashkëpunimit ndërmjet stafit pedagogjik.

Për sa i përket kushteve fizike, në shumicën e rasteve, mjediset fizike të të nxënit janë të papërshtatshme, jofunksionale dhe nuk i motivojnë nxënësit/kursantët. Nxënësve / kursantëve shpesh u mungojnë mjetet individuale të nevojshme për pjesëmarrje interaktive në procesin mësimor. Po ashtu, metodologjia dhe teknikat e përdorura në orët mësimore nuk lehtësojnë punën individuale apo në grup, dhe as një pjesëmarrje apo bashkëveprim domethënës mësues-nxënës.

Ekzistojnë shumë pak praktika apo përvoja të ofruesve të AFP-së, më saktësisht të punës së mësuesit / instruktorit në lidhje me hartimin dhe zbatimin e kurrikulave të personalizuara për nxënësit me aftësi të kufizuara dhe nxënësit me nevoja të veçanta. Një proces i vazhdueshëm i vlerësimit të nevojave për trajnim dhe kualifikime do të sillte përmirësim të konsiderueshëm të kësaj situate.

1.5 FUSHAV – VLERËSIMI

Vlerësimi është procesi i matjes së përparimit në të nxëniet e nxënësve. Mësuesit e përdorin vlerësimin për të matur njohuritë dhe informacionin e përvetësuar nga nxënësit në lëndë të caktuara gjatë një viti shkollor ose në një kurs formimi. Qëllimi i vlerësimit në AFP është vlerësimi i njohurive, aftësive, kompetencave dhe sjelljeve të nxënësve sipas standardeve të paraqitura në specifikimin e kualifikimit.

Kjo fushë ka 6 nënfusha, të cilat duhet të kontrollohen sipas treguesve dhe kriterëve të përcaktuara në rastin e vetëvlerësimit të një ofruesi AFP-je në kuadër të vlerësimit. Këto nënfusha janë:

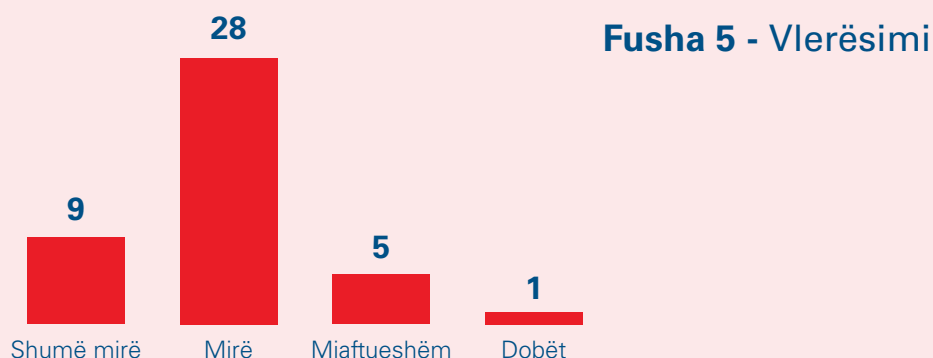
- **Vlerësimi periodik i nxënësve/kursantëve** - i cili i referohet vlerësimit të vazhduar dhe dokumentimit nga mësuesi në lidhje me procesin e të nxëniet të nxënësve dhe përparimin e tyre;
- **Vlerësimi përfundimtar** - i cili lidhet me vlerësimin përfundimtar të nxënësit/

kursantit në fund të vitit shkollor ose në fund të kursit profesional dhe kërkon përgatitjen e testeve, llogaritjen e notave, notat periodike etj.

- **Procesi i vlerësimit** – i cili lidhet me përgatitjen e procesit në tërësi, i cili bëhet transparent për nxënësit dhe prindërit, si dhe me përdorimin e instrumenteve të ndryshme, të tilla si kontrollët, testet, pyetjet me gojë, pyetjet “e vërtetë apo e gabuar”, pyetjet me alternativa, pyetjet e kombinuara, rastet studimore, leksionet, listat e kontrollit për vlerësimin e procedurës së punës, listat e kriterëve të vlerësimit për cilësinë e produkteve, intervistat personale etj.
- **Arritjet** - i cili lidhet me rezultatet e nxënësve në provimet përfundimtare për nivelin I, II, dhe III dhe provimet përfundimtare të (Maturës Shtetërore); Rivlerësimi dhe Ankimimi.

Sipas raporteve të vetëvlerësimit nga ofruesit e AFP-së, kjo fushë është vlerësuar me nivelin “mirë” nga 65% e tyre, 21% e tyre e vlerësuan

Grafiku 6: Rezultatet e vetëvlerësimit për fushën e vlerësimit

veten me nivelin “shumë mirë” dhe vetëm 11 % e ofruesve të AFP-së u vlerësuan me nivelin “mjaftueshëm”. Sërish, një nga ofruesit e AFP-së e vlerësoi veten “dobët” për këtë fushë.

Në raportet e vetëvlerësimit të ofruesve të AFP-së ka disa sugjerime shumë të rëndësishme prej tyre në lidhje me vlerësimin, të cilat duhet të përmirësohen dhe që vihen në dukje nga ofruesit e AFP-së në këto raporte: Këto sugjerime janë si më poshtë:

- Pjesëmarrja e përfaqësuesve të biznesit në provimet /vlerësimin përfundimtar të nxënësve;
- Përdorimi i metodave bashkëkohore për vlerësimin e njohurive të nxënësve;
- Harmonizimi i vlerësimit të njohurive të marra në lëndët teorike me njohuritë e marra në mësimin praktik ;
- Kryerja e vlerësimeve periodike të nxënësve/kursantëve përmes përdorimit të minitesteve apo edhe përmes materialeve dhe metodave të të nxënësve përmes projekteve, etj.

05 Konkluzione dhe Rekomandime

5.1 KONKLUZIONE

Procesi i vetëvlerësimit u shërbeu kryesisht të gjithë ofruesve publikë të AFP-së për të vlerësuar gjendjen dhe performancën e institucionit, funksionimin e organizmave dhe mënyrat e veprimit (modus operandi) brenda institucioneve të tyre në lidhje me dimensionet e cilësisë, kryesisht në mësimdhënie, të nxëniet dhe kualifikimin e nxënësve. Sa më objektivisht të kryhet procesi, aq më mirë përvetësohen mësimet e nxjerra nga ky proces, arrijtet e identifikuar, si edhe çështjet problematike për ofruesit e AFP-së. Në të vërtetë, të gjitha institucionet pjesëmarrëse kanë identifikuar përmes këtij procesi aspektet e tyre pozitive, si dhe fushat që kanë nevojë për përmirësim. Ky është një rezultat i rëndësishëm dhe shumë i dobishëm për ofruesit e AFP-së. Raportet e dorëzuara pranë AKAFPK-së u analizuan nga specialistët e saj.

Në përgjithësi, procesi u zbatua mirë dhe në përputhje me urdhrin e ministrit nr.16/1, dt. 17.10.2018 "Për zhvillimin e procesit të vetëvlerësimit" dhe me planin e zbatimit të sugjeruar nga ky urdhër.

Si rezultat, raportet e marra nga 43 ofruesit e AFP-së janë një rezultat shumë i mirë në vetvete. Megjithatë, është e nevojshme të përmirësohet cilësia e raporteve. Raportet në përgjithësi

karakterizohen nga një gjuhë standarde, që rrjedh nga gjuha dhe terminologjia e instrumentit të vetëvlerësimit, por përgjithësisht nuk kanë një analizë të thelluar që do të ndihmonte në artikulimin e gjetjeve dhe konkluzioneve më specifike. Ndonëse u vendos në dispozicion një format raportimi, së bashku me udhëzuesin praktik, disa ofrues të AFP-së hasën vështirësi në hartimin e tij.

Raportet përmbledhëse theksuan disa aspekte pozitive dhe negative si më poshtë vijon:

A. Aspektet pozitive

- Procesi i vetëvlerësimit i ndihmoi ofruesit e AFP-së të kuptojnë nevojën për standardizimin e procesit dhe shërbimeve të ofruara nga institucioni, të harmonizuar me dokumentimin e proceseve, hartimin e dokumenteve dhe evidencave që përdoren dhe shfrytëzohen brenda institucionit;
- Përmes procesit të vetëvlerësimit, ofruesit e AFP-së mundën të identifikonin pikat e tyre të forta dhe të dobëta, si mungesa e përdorimit të mjeteve dhe instrumenteve që përdorin institucionet për të zyrtarizuar të gjithë procesin dhe veprimtaritë e zhvilluara nga institucionet e AFP-së. Instrumenti i vetëvlerësimit përfshinte modele dhe instrumente të tjera

për t'i ndihmuar ata të kuptojnë se proceset duhet të dokumentohen/zyrtarizohen me dokumentet përkatëse, të tilla si formularë, pyetësorë, marrëveshje etj., përdorimi i të cilave ndihmon në menaxhimin e proceseve brenda institucionit dhe nxënësit në procesin e të nxënës. Në rastin e vetëvlërësimit, ai shërben gjithashtu për të verifikuar dhe dokumentuar kriteret e përcaktuara në udhëzuesin instruktiv;

- Gjatë zbatimit të ushtrimeve të vetëvlërësimit, ofruesit e AFP-së kuptuan rëndësinë e përfshirjes së mësuesve dhe të përdorimit të burimeve brenda institucionit për të zhvilluar metodat dhe instrumentet e nevojshme për veprimtaritë e tyre të përditshme, të cilat janë të rëndësishme edhe për vlerësimin e dimensioneve të llojeve të ndryshme të mësimdhënies dhe menaxhimit të institucioneve (p.sh. modelet, formularët, pyetësorët për prindërit, nxënësit, bizneset etj.)
- Ky ushtrim shërbeu për t'u njohur me procesin dhe si parapregatitje për ta përsëritur atë në të ardhmen në mënyrë më objektive dhe sipas rekomandimeve të identifikuar dhe të deklaruara në raport nga vetë ofruesit e AFP-së.

B. Fushat që duhen përmirësuar

- Në përgjithësi, institucionet e AFP-së nuk kanë ndonjë instrument për identifikimin e nevojave për trajnim të stafit pedagogjik. Për më tepër, nuk ka asnjë dëshmi të përvojave të mbështetjes së shkëmbimeve mes kolegëve, ku mësuesit dhe institucionet mund të shkëmbejnë dhe mësojnë nga praktikatat e mira mes tyre.
- Puna në grup brenda institucioneve të AFP-së është në nivele mesatare dhe qasja e

delegimit dhe kontrollit të detyrave dhe përgjegjësisë ndaj stafit tjetër të shkollave /qendrave, është e dobët.

- Shumica e ofruesve të AFP-së nuk janë të vetëdijshëm mbi nevojën e pasjes së një plani strategjik ose të një plani afatmesëm që do t'i ndihmonte institucionet të planifikojnë dhe të realizojnë vizionin e përmirësimit të cilësisë dhe rezultatit të institucioneve të tyre. Edhe ata pak ofrues të AFP-së të cilët kanë marrë mbështetje nga projekte të ndryshme në të kaluarën dhe janë njohur me konceptin e planifikimit strategjik, nuk e kuptojnë qartë atë. Planifikimi strategjik është një instrument i rëndësishëm i cili duhet të shqyrtohet me seriozitet dhe duhet të fillojë të zbatohet nga çdo ofrues i AFP-së përmes një qasjeje pjesëmarrëse, me qëllim parashikimin e një të ardhmeje më të mirë për institucionin e tyre.
- Ndonëse ofruesit e AFP-së në përgjithësi e vlerësuan me rezultat të lart, ekzistencën (formale) të organeve zyrtare brenda institucioneve të AFP-së, si p.sh Bordin e Shkollës, Këshillin e Mësuesve, Qeverinë e Nxënësve, Këshillin e Prindërve të ofruesit të AFP-së, Komisionin e Disiplinës, Komisionin e Etikës dhe Sjelljes etj., efikasiteti i funksioneve të organeve të tilla do të duhet të vlerësohet në mënyrë cilësore.

5.2 REKOMANDIME

Rekomandimi 1: Bazuar në rezultatet e zbatimit të parë gjithëpërfshirës, çdo ofruesi të AFP-së duhet t'i ofrohet mbështetje në formën e trajnimit dhe mentorimit të posaçëm për të vazhduar rregullisht dhe sistematikisht zbatimin e vetëvlërësimit. Duhet të ofrohen trajnime

specifike për standardizimin e procedurave dhe përmirësimin e zbatimit të instrumenteve të vlerësimit në secilin dimension të cilësisë dhe sipas kriterëve dhe treguesve të përshkruar në udhëzues.

Rekomandimi 2: Ofruesit e AFP-së duhet të mbështeten në përdorimin e gjetjeve të vetëvlerësimit si pjesë e sigurimit të cilësisë së tyre të brendshme. Ofruesit e AFP-së duhet të mbështeten në mënyrë sistematike në zbatimin e të gjitha fazave të ciklit të cilësisë (planifikimi-realizimi-kontrolli-veprimi).

Rekomandimi 3: Institucionet përgjegjëse në nivel qendror (MFE, AKAFPK, AKPA) duhet t'u ofrojnë ofruesve të AFP-së mbështetje të strukturuar, veçanërisht në lidhje me:

- zhvillimin dhe përmirësimin e infrastrukturës, përfshirë atë për të nxënë me bazë punën
- zbatimin e programeve kombëtare të AFP-së
- vlerësimin formues dhe përmbledhës të nxënësve të AFP-së
- zbatimin e zhvillimit të vazhdueshëm profesional të stafit pedagogjik
- pajisjen e njësisë së zhvillimit dhe drejtuesve me kapacitete për të kryer detyrat e caktuara

Rekomandimi 4: Rekomandohet që udhëzuesi për vetëvlerësimin të rishikohet mbi bazën e reagimeve të marra gjatë zbatimit. Në procesin e rishikimit duhet t'i kushtohet vëmendje e veçantë prezantimit të treguesve më konkretë dhe të matshëm në lidhje me aspektet e formimit profesional, si dhe trajtimit të diferencuar të tipareve të veçanta të institucioneve që ofrojnë AFP të lartë sekondar dhe atyre që ofrojnë formim profesional (mësim për të rriturit).

Rekomandimi 5: Rekomandohet që AKAFPK, me mbështetjen e programit SD4E, të hartojë një udhëzues për ofruesit e AFP-së lidhur me mënyrën e harmonizimit të komponentëve të sigurimit të cilësisë së brendshme, siç është vetëvlerësimi, me çdo lloj vlerësimi të jashtëm (inspektimi, monitorimi dhe akreditimi).

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

 AGJENCIA KOMBËTARE
E ARSIMIT, FORMIMIT
PROFESIONAL DHE
KUALIFIKIMEVE

Empowered lives.
Resilient nations.